

САМУР

№ 12 (224) 2009-йисан 30-ДЕКАБРЬ

1992-йисан январдила акъатзава

2010

ЦИЙИ ЙИСА ЦИЙИ БАХТАР ГЪУРАЙ!

ХЪСАН СУРАКЪАР

РЕ ЙСАДВИЛИН ЮЪ

Цемужуьд йис я Азербайжанди гъар йисан 31-декабрь виридуньядин азербайжанвийрин рейсавилин югъ хъиз къейд ийиз. 1991-йисан 16-декабрдиз дуьньядиз сейли сиясатчи Гъейдар Алиеван тIалабуналди Нахчиван Автономный Республикадин Къилин Межлиси 31-декабрь дуьньядин азербайжанвийрин рейсавилин югъ хъиз къейд авун патал талукъ къарар акъуднай. Алай йисузни и сувар гегеншидиз къейд ийида.

Исятда дуьньядин чара-чара уьлквейра азербайжанвийрин 200-дав агакъна медениятдин меркезар ва жемиятар кардик ква.

МИНИМУДИН КЪАДАР

Президент Илгъам Алиева "Азербайжан Республикада 2010-йисан яшайишдин минимумдин гъакъиндай" къанун кардик кутадай серенжемдиз къул чIугуна. Виликай къвезмай йисуз Азербайжан Республикада яшайишдин минимум 87 манат, кIвалахиз алакъзавайбур патал 96 манат, пенсионерар патал 68 манат, аялар патал 72 манат тайинарнав. Дербентдин 3-нумрадин гимназияда "Азербай-

ДЕРБЕНТВИРИН ТIАЛАБУН

жандинни Дагъустандин халкъарин арада дуствилин алакъаяр мягкъемарунин карда Дербентди къугъвазвай роль" темадай илимдинни практикадин конференция кьиле фена. Дербент шегъердин кьил Феликс Къазимгъамедов лезги ва Азербайжан халкъарин арада авай виш йисарин дуствилин алакъайрикай рахана. Ахпа Гъуьсейнбала Гъуьсейнован "Дербентдин энциклопедия" ктабдин презентация хъана.

Конференциядин эхирда Дербентдин куьчейрикай садаз Азербайжандин машгъур сиясатчи Гъейдар Алиеван тIвар гун патал шегъердин мэриядин вилик месэла къарагъарна.

И йикъара КцIар райондин чилерал алай Шагъ

ТИУРФАН ДАГЪДАЛ ЭЦИ ДА

дагъдин ва Кабаш дагъдин синерал цийи метеорологиядин станция кардик кутунва. Вичин тай авачир станцияди гила гъвадин гъаларикай генани дуьзгъун малуматар гъилик ийидай мумкинвал гуда. Ина кIвалахзавайбур патал герек тир дараматар эцигна, къулай шартIар яратмишнава. Гележегда ихътин станция ТIурфан дагъдални туькIурда.

Къебеле райондин Вендам хуьре туризмдин комплекс эцигун патал гъазурвилер аквазва. И

ВЕНДАМ ХУЬРЕ КУРОРТ

ниятдалди 10,7 миллион доллар пулунин такъатар чара авунва. Адан 9,7 миллион доллар кредит хъиз гуда. Эцигунар 8 йисан къене тухвана кIанзава. Проект "Азтранстур" компаниди кьилиз акъудда.

ДУЬНЬЯДИН ЛЕЗГИЙРИ ЧУН ТЕБРИКЗАВА

МОСКВА

ЧИ МИЛЛИВАЛ МАДНИ ХЪСАНДИЗ ХУЬН

Ватандивай яргъа яшамин жезвай лезгийри милливал хуьн са акъван регъят туш. Москва хътин зурба шегъерда жуван хайи меденият, чIал, адетар хуьн иллаки четин я. Гъуьрметлу редакция! Куьне и месэлайрикай ара датIана кхъизва ва гъавилай чаз "Самур" газет генани мукъва я.

Москвада яшамин жезвай лезгийр патал чна "Москвдин лезгийр" тешкилат арадиз гъанва. Чун жуван меденият, чIал, адетар хуьз алахъзава. "Намус" меркезда лезги чIал чирзавай мектеб кардик кутунва. "Лезгинка" тIвар алаз милли куьуьлер чирдай курс тешкилнава. Фад-фад лезги мярекатар кьиле тухузва. Алай вахтунда за Москвада яшамин жезвай лезгийрихъ галаз алакълу темадай кандидатвилин диссертациядин винел кIвалахзава. Чка атунивай за "Самур" газетдин материалрикайни менфят къачузва. За куь коллектив чи тешкилатдин тIварцIелай мад гъилерда тебрикзава, квез цийи йисуз чандин сагъвал ва цийи агалкъунар тIалабзава.

Амил САРКАРОВ,

"Москвдин лезгийр" кIватIалдин регъбер.

ВИЛЬНЮС

АГАЛКЪУНАР ПАРА ХЪУРАЙ!

Играми "Самур"! Яргъал йисар я зун Литвада аваз. Дуьньядин маса уьлквейра хъиз инани гзаф лезгийр яшамин жезва. Абуру эцигунрин карханайра, заводра, гъукуматдин идарайра кIвалахзава. Гъина кIвалахунилай аслу тушиз гъар са лезгиди гъакъисагъвилелди зегъмет чIугъваз, хайи халкъдин тIвар хкажзава. Гъавилай чкадин агъалийрин лезгийрихъ галаз рафтарвилерни гзаф хъсанди я.

И мукъвара чи ватангъилийри Вильнюсда Лезги Медениятдин Меркез арадал гъун къарардиз къачуна. Вишдав агакъна лезгийр экечIнава и кIватIалдик. Чаз ина лезги чIал чирдай курсар тешкилиз кIанзава. Хайи чIални адетар, жуван милливал хуьн патал чахъ маса рехъ авач. Гележегда чна кьилиз акъудзавай крафикай "Самур" газетдизни кхъида. Гъелелиг Литвада яшамин жезвай лезгийрин тIварцIелай чна квез цийи йис мубаракзава. Ара датIана хайи халкъдиз къуллугъзавай "Самур"дин журналистрин къелем мадни хъи, агалкъунар мадни пара хъурай!

Ширзад КЪУЛИЕВ,
Вильнюс.

НЬЮ-ЙОРК

АМЕРИКАДАНИ КIЕЛЗАВА

Играми редакция! Къуба райондин Дигагъ хуьре дидедиз хъайи зун яргъал йисар я Америкадин Садхъанвай Шатра яшамин жез. Гъар къвед-пуд йисалай зун жуван хайи хуьруьзни кхъезва. Цинин гатуз хуьруьз хтайла зи гъиле "Самур" газет гъатна. Зи стхади а газетдин гъар тилит КцIарай къачуз хуьзва. Ада и гъилердани заз са йисан газетар хвенвай. Авайвал лугъун, гзаф марагълуз акъудзава куьне газет. Иллаки дуьньядин лезгийрикай чапзавай макъалайри чихъ ялзава. Чи халкъдин тарихдикайни гзаф хъсандиз кхъизва куьне.

Захъ галаз санал кIвалахзавай чи ватангъилийр мадни ава. Абурузни газет гзаф бегенмиш я. Акваз-вайвал, дуьньядин маса уьлквейра хъиз, "Самур" Америкадани кIелзава. Сагъ хъурай куьн, халкъ патал ихътин газет акъудзавай. За ва зи ярар-дустари квез виликай къвезмай цийи йис мубаракзава. Къуй 2010-йисуз куь агалкъунар мадни пара хъурай! Вири мурадар кьилиз акъатрай куь!

Эльмар АЛИХАНОВ,
Нью-Йорк.

ТЮМЕНЬ

ЧНА КВЕЛДИ ДАМАХЗАВА

Гъуьрметлу редакция! Зун Хачмаз райондин Агъязи хуьрай я. Амма къисметди шумуд йисар я зун хъизанни галаз Тюмендиз акъудна. Ина агъзурралди лезгийр яшамин жезва. Чахъ чи медениятдин меркез, чIал ва адетар хуьз куьмек гудай курсар, лезги чIалан мектеб ава. Зи хуьруьнбуру "Самур" газетдин гъар тилит зал агакъарзава. Ина вирида газет рикI алаз кIелзава. Са шумудра газетдин чинриз Тюмендин лезгийрикайни макъалаяр акъатна. Куь куьмекдалди чна дуьньядин чара-чара уьлквейра яшамин жезвай лезгийрикай хабар къазва. Чи тарих, чIал, адетар мадни хъсандиз чирзава.

За Тюмендин лезгийрин тIварцIелай квез виликай къвезмай йис тебрикзава. Къуй 2010-йис куь яратмишунрин лап бегъерлу йис хъурай! Чна квелди дамахзава! Квез галатун тийижиз кIвалахдай къуват ва чандин сагъвал тIалабзава!

Шагъмир ИСКЕНДЕРОВ,
Тюмень.

СтIал Сулейманан района Шарвилдиз комплекс эцигда. Комплекс Шарвилдин зурба гуьмбетдикай, 5000 кас гъакъдай концертрин залдикай, фонтанрикай, паркуникай ва маса эцигунрикай ибарат жеда.

ЛЕЗГИЙРИ ТІАЛАБЗАВА

АСШ-дин Конгрессди Дагълух Къарабагъдиз куьмек гун патал 8 миллион доллар пулунин такъатар чара авун Азербайжандин аслу туширвал, чилерин битаввал къабул тавун, сепаратизмдиз рехъ ахъаюн лагъай чІал я. Терроризмдин аксина женг чІугун вичин къилин вецифа тирди вири дуьньядиз малумарнавай АСШ-дин и къарар акъулди къатІудайди туш. Дагълух Къарабагъдин месэла ислягъвилелди гъял авун патал арадиз гъанвай Минск группадин седрийрикай сад тир АСШ-ди нейтралвал хуьзвачирди, и уьлкведин сиясатда пад ягъун авайди ашкара я.

Вичи Азербайжандин чилерин битаввал къабулзавайди гъамиша вири дуьньядиз баян авур АСШ-дин Дагълух Къарабагъдин сепаративдин режимдиз къайгъударвал къалуруни и уьлкведин тІварцІихъ рехне кутазва, Дагълух Къарабагъдин къал ислягъвилелди арадай акъудун четинарзава. Инин эрменийриз куьмек гузвай АСШ-дин Конгрессди вучиз ятІани и къалдикай виридалайни гъаф азият чІугъазвай азербайжанвиар рикІелай ракъурнава.

Азербайжандин вири агъалийри хъиз, лезгийрини АСШ-дин Конгрессдин адалатсуз къарардикай наразивал ийизва ва ихътин сиясатдилай гъил къачун тІалабзава.

"Самур"

ХЪСАН СУРАКЪАР

КЪВЕ МИЛЛИОН ЕВРО

Еврокомиссияди чил уцІуьн, седли тухун, залзала ва тІебиатдин маса басрухрин вилик пад къун патал Къибле Къафкъаздин уьлквейриз - Азербайжандиз, Гуржистандиз ва Эрменистандиз къве миллион евро чара авунва. И пулунин тІебиатдин бедбахтвилери гузвай зиянар арадай акъуддай мумкинвал гуда.

СУВАРИН ЙИКЪАР

ЦІийи йисан суварихъ авсиятда Азербайжанда алай йисан 31 декабрь ва 2010-йисан 1, 2, 3, 4-январдин йикъар суварин йикъар хъиз къейд ийида.

ЗАХА САНТА КЛАУС

Америкадин Садхъанвай Штата Санта Клаусдин (Аяз бубадин) пекер алукинавай са касди 100 касдин гъарадаз 100 доллардин чекер пайнава. Конверт ахъайла са дишегълиди лагъана: "Зун Санта Клаус авайдан чІалахъ тушир, анжах гила рикІивай адан чІалахъ я".

Ихътин кар са шумуд йис инлай вилик Миссури штатдани хъанай.

НАБРАНДА МД СА КУРОРТ

Бизнесмен Телман Мемішова Хачмаз райондин Набран поселокда 8 йисан вахтунда "Bello Bontu" тІвар алай курорт эцигун къетІ авунва. И проектдин къимет 10 миллион доллар я. Адан 9 миллион доллар кредит хъиз чара ийида.

КУЬМЕК ГУЗВА

Машгур лезги олигарх Сулейман Керимова тайнарнавай "Данко" мергъаметлувилини фондуни азарлур бур къецепатан уьлквейра сагъар хъувун патал вичин такъатар артухарнава. Эхиримжи йисара фондуни чи са шумуд ватангъли сагъар хъувун патал Китайдиз ракъурнава. Фондуни Дагъустандин аялрин кІвалера тербия къачузвайбуруз иллаки мукъувай куьмек гузва. Мергъаметлувилини куьмек къачур цІудралди инсанри С.Керимоваз разивал къалурзава.

ЛЕЗГИ ЧІАЛАХЪ ГЕЛКЪВЕЗВАЙ КЪЕЦЕПАТАН АЛИМАР

Марианна Беерле-Моор 1943-йисан 23-октябрдиз Швециядин Цюрих шегъерда дидедиз хъана. Ина юкъван мектеб акъалтІарайдалай къулухъ ада Швейцариядин Фрибург Университетда чирвилер къачуна. 1968-йисуз инаг акъалтІарай, христиан диндал гъафни-гъаф рикІ алай руша 1968-1970-йисара Даниядин Колдин шегъердин Диндин Институтда къвед лагъай гъилерда чирвилер къачуна. Вичихъ инсанпересвал, регимлувал хътин къени къилихар авай Марианнади Швейцариядин ва Англиядин мектебра ва азарханайра логопедвиле кІвалахна.

1977-йисуз вичин хайи шегъер тир Цюрихдиз хтана инин университетдин чІаларин факультетдик эгечІай, 1982-йисуз анаг куьтыгъай Марианна илимдихъ галаз мукъувай машгъл хъана. Ина ам Дагъустандин чІалар, гъабурукай яз лезги чІал чириз эгечІна. И чІалал гъейран хъайи Марианнади лезги грамматикада глагол темадай диссертация хъена. 1984-йисуз диссертация хвена, философиядин докторвилин тІвар къачур алімдин лезги чІалаз авай майилвал гуьгъуьнлайни давам хъана.

Цюрихдин Университетдин лингвистикадин кафе-

МАРИАННА БЕЕРЛЕ - МООР

Вич Европада яшамши жез лезгийрин ацукъун-къарагъунихъ, тарихдихъ, медениятдихъ галаз марагълу тир, лезги чІал мукъувай чирзавай и дишегълидин гъакъиндай гъаф йисар я лезги газетрин ва журналрин чириз малуматар акъатиз. Лезгийрал икъван рикІ алай, чи чІалал рахаз гъаф кІандай Марианнадихъ галаз таниш хъайибур адан саявилел, руьгъдин къакъанвилел, алакьунрал гъейран жеда.

драдин ассистент тир Марианна 1985-1988-йисара Туьркиядин лезгийр яшамши жезвай районра хъана, ада абурувай лезги чІал чирна, лингвистикадин ахтармишунар тухвана. 1988-йисуз Цюрихдиз хтай алімди 1990-йисалди Дагъустандин чІаларин винел кІвалахна.

1990-йисалай Марианнади Москвадин Библиядин Таржумайрин Институтда меслятчивиле кІвалахна. 1996-йисалай ада таржумайрин отделдиз регъбервал гана. 1997-йисалай Марианна Москвадин Библиядин Таржумайрин Институтдин директорвиле тайинарна.

2002-йисалай М.Беерле-Моора Международный Библиядин Таржумайрин Институтдиз регъбервал гузва.

2009-йисалай инихъ алімди лезги чІалахъ авсиятда илимдин кІвалахар давамарзава. 2010-йисуз адахъ Туьркиядин, Азербайжандин ва Дагъустандин лезгийрихъ галаз гуьруьшмиш жедай, лингвистикадин рекъйя бязи кІвалахар къиле тухудай ният ава. Лезги грамматикадиз талукъ зурба са ктабдин винел кІвалахзавай Марианнади им вичин виридалайни рикІ алай машгъллат яз гъисабзава.

МАРТИН ХАСПЕЛМАТ

Дуьньядин лингвистриз Мартин Хаспелматан тІвар хъсандиз чида. Лезги чІал чирзавай, адан грамматикадикай менфят къачузвайбуру лугъузвайвал, ам зурба алім я. Немицрин сейли алім, профессор Мартин Хаспелмата Германиядин Макс Планк Антропологиядин Институтдин чІаларин кафедрадиз регъбервал гуз яргъл йисар я. ЧІалар ахтармишунай агалкъунар къазанмишун патал ада Вена, Кели, Баффала ва Москва хътин илимдин меркезра кІелна. Философиядай илимдин докторвилин дережа ва маса илимрай дережаяр ада Берлиндин университетда къазанмишна.

1998-йисуз Германиядин Лейпциг шегъердиз куьч жедалди ада Отто-Фридрих Университетда ва Студи де Павиа Университетда кІвалахнай. Мартинан морфологиядин синтаксисдин алакъайриз талукъ илимдин ахтармишунар иллаки марагълу ва къиметлурбуру я. Яргъл йисара Европадин чІаларин винел кІвалахай алімди а чІаларикай цІудралди ктабар хкъена, чапдай акъудна.

1990-йисалай алім Дагъустандин чІаларихъ галаз машгъл жез эгечІна. Абурукай вичин девлетлувилелди, грамматикадин мураккабилелди, синонимрин гъафарин гъафвилелди тафаватлу жезвай лезги чІала ам вичихъ ялна. И чІалал чап хъанвай ктабрин гъафвал, халкъдин тарихдин къадимвал акур алім лезгийрин кхъинрихъ галаз мукъувай таниш хъана.

Мартин Хаспелматан 1993-йисуз чапдай акъатай "Лезги чІалан грамматика" ктаб дуьньядин лингвистикада чІехи вакъиадиз элкъвена. Гъа чІавалай къедалди и ктаб лезги чІал тупІалай ийизвай дуьньядин алімри виридалайни гъаф менфят къачузвай ктаб яз гъисабзава. Ингилис чІалалди къелемдиз къачунвай и ктаб дуьньядин са шумуд чІалаз элкъурна, чапдай акъуднава.

Мартин Хаспелматан 2001-йисуз басма хъайи "Европа - чІаларин макан" ктаба алімдин маса чІаларихъ галаз санал лезги чІалакай лагъанвай фикрарни гъатнава.

Дерин чирвилер ва гегъенш дуьнья-кьатІунар авай Мартин

Хаспелмата вичи тухузвай марагълу ахтармишунралди дуьньядин алімрин фикр желбнава. Адан агъадихъ галай ктабар дуьньядин чІалан илимдин тарихда гъатнава. "Лезги чІалан грамматика", "Европа - чІаларин макан", "ЧІалан кьурулушдиз талукъ дуьньядин карта" ва мсб.

Алай вахтунда алімди Дагъустандин чІалар ахтармишун давамарзава. Ада абурукай сад тир лезги чІалахъ авсиятда нубатдин ктаб чапдиз гъазурзава.

Седакъет КЕРИМОВА

"Къафкъаз" федеральный рекъин кьерехда, Советский хуьруьн къекъуьнда СтІал Сулейманаз зурба гуьмбет эцигда ва чІехи парк туькІурда. И кар патал 3 миллион манат чара авунва.

(Əvvəlki qəzetimizin 30 sentyabr, 27 noyabr 2009-cu il tarixli saylarında)

1717-1721-Cİ İLLƏRİN DÖYÜŞLƏRİ

İşğalçılara qarşı böyük igidliklə döyüşən Hacı Davud Əhməd xanın və Çolaq Surxayın xəyanəti ilə üzleşməsinə baxmayaraq, mübarizəni əvvəlkindən də qətiyyətlə davam etdirirdi. Lakin şahın salnaməçiləri görkəmli sərkərdəni qarətçi kimi qələmə verməyə, onu xalqın gözündən salmağa çalışırdılar. Bununla əlaqədar onlar 1711-ci ildə Şabranın alınmasını tez-tez misal çəkir, guya Hacı Davudun o vaxt şəhərin bütün əhalisini, hətta beşikdəki körpələri də qılıncdan keçirdiyini deyirdilər. Təəssüf ki, İran salnaməçilərinin təlqin etdikləri bu uydurma faktı Sovet dövrünün bir çox tarixçiləri də əldə əsas tutmuşdular. Halbuki arxiv materiallarından göründüyü kimi, 1711-ci ildə Şabranın alınmasında Hacı Davud ümumiyyətlə iştirak etməmişdi.

Şabrana Qaytağ usmisi Əmir Həməzənin oğlu Murtuz Əli hücum çəkmişdi. Şəhərdəki İran əsgərləri güclü müqavimət göstərsələr də, dağılırların həmlələri qarşısında tab gətirə bilməmişdilər. Şəhərə girən Murtuz Əlinin döyüşçüləri dinc əhaliyə də divan tutmuşdu. Usmilərin tarixinə aid salnamədə göstərilən kimi, o vaxt qaytaqlar beşikdəki körpələri də xüsusi qəddarlıqla öldürmüşdülər. (Vax: GARD, История происхождения рода ушмиев. т. 12; АВПР, ф. СРП, оп. 77/1, д. 11. л. 181).

Hacı Davuda qara yaxanların yazdıqlarını başqa bir fakt da yetərinə təkzib edir. Murtuz Əli Şabrana hücum çəkəndə Hacı Davud öz vəzirli Hacı Qaib Alpanski ilə birlikdə Xudat şəhərini azad etmişdi. Şəhərin hakimi sultan Əhməd xan öldürülmüşdü. Amma yaxın adamları onun oğlu Hüseynəli xanı xilas edib Axtıya apara bilməmişdilər. Sonralar Hüseynəli xan I Pyotrun və Nadir şahın köməyi ilə atasının mülklərini geri qaytarmış, hətta Salyana da sahib olmuşdu.

1712-ci il hadisələrindən sonra şah rejiminə qarşı mübarizənin bir qədər səngiməsinə baxmayaraq, İran qarnizonlarına ağır zərbələr endirən Hacı Davud 1717-ci ildə döyüşlərin yeni vüsət almasına təkan verdi. Bəzi tarixçilər Hacı Davudun 1712-1715-ci illərdəki mübarizəsi ilə bağlı kifayət qədər delillərini olmadığını bildirirlər. Həqiqətən də bu dövrə aid zəngin material yoxdur. Lakin mövcud arxiv sənədləri və bəzi tarixçilərin məlumatları həmin illərdə baş vermiş hadisələr haqqında yetərinə düzgün fikir yürütmək imkanı verir. P.Q.Butkov yazır: "Bu hadisədən sonra (1712-ci ildə Şamaxı alınandan sonra - M.M.) Davud bəy başqınları davam etdirmiş, 1719-cu ildə Şirvanla ticarət yollarının hamısı bağlanmışdı." (Vax: Бутков П.Г. Материалы по новой истории Кавказа с 1722 по 1803 г. СПб, 1869. ч. I. с. 4.).

Digər bir müəllif 1715-1716-cı illərdə baş vermiş hadisələrlə əlaqədar yazır ki, "Hacı Davudun çoxlu sayda dəstələri kəndlərə hücum çəkir, şahın əsgərləri ilə döyüşürdülər." (Vax: Белл Джон. Беллевы путешествия через Россию в разные азиатские земли, а именно в Испаньян, Пекин, Дербент и Константинополь. СПб. 1776. ч. 3.).

Arxiv materiallarından məlum olduğu kimi, 1715-1717-ci illərdə Hacı Davud 40-dan çox şəhər və kəndi İran işğalçılarından azad etmişdi. 1717-ci ildə onun mübarizəsi yeni vüsət alır. 1715-1718-ci illərdə İranda rus səfirliyine rəhbərlik etmiş A.Volinski 1717-ci ilin aprelin 17-də öz jurnalında apardığı qeydlərdə bildirmişdi: "Yeni alınmış məlumata görə ləzgilər Şamaxının 40 verstliyində yerləşən Ağdaş şəhərini almış, bir çox tacir karvanlarını ələ keçirmişlər. (Vax: Запись в журнале посланника Вольнского А.П. в Персии от 17 апреля 1717 года // РФ ИИАЭ ДНЦ РАН. Ф. 1, оп. 1, д. 59. Л. 28).

Bir müddət ötəndən sonra, yəni 1718-ci ilin mayın 30-da A.Volinski kansler Qolovkinə göndərdiyi məlumatda yazmışdı: "... Burada vəziyyət çox qorxuludur. Ləzgilər Şamaxı ətrafında, onun iyirmi verstliyində bir-birinin ardınca kəndləri ələ keçirirlər. Biz onların Şamaxını tutacağından çox qorxuruq. Deyilənə görə onların səkkiz minədən çox silahı var. Bir neçə gün əvvəl Dərbənd sultanı buraya öz adamını yollamış, həmçinin şahna xəbər göndərmişdir ki, ləzgilər sürətlə cəmləşirlər, onlar 17 minlik qoşunla Dərbəndi və ətraf kəndləri tutmaq istəyirlər. (Yenə orada, səh. 28.).

Səfəvi dövləti azadlıq mübarizəsinə müqavimət göstərmək iqtidarında deyildi. Ona görə də A.Volinski Şamaxıdan çıxarkən öz jurnalında aşağıdakı qeydləri etmişdi: "... 8000 ləzgi gəldi. Farslar onlara müqavimət

göstərə bilmədiklərindən ləzgilər artıq Şamaxının dörd-beş verstliyində çoxlu kəndləri ələ keçirmişlər. Beş gün biz böyük qorxu içərisində ləzgilərin Şamaxını tutub dağıdacağını gözlədik. Onlar bunu edə bilərdilər, amma etmədilər. Böyük təəccüb və gülüş doğursa da, onlar ancaq farslardan qisas alırdılar. Onların Şamaxıda böyük karvansarası var... və bu Ləzgi karvansarası adlanır. Burada onlar özlərinin yüklü karvanlarını saxlayırlar... Şirvan vilayətində olduğum üç ay ərzində müşahidə etdiyim kimi, ləzgilər böyük şücaətlə döyüşür və mən gedəndən sonra da həmin yerlərdə döyüşü davam etdirirdilər." (Vax: Зевакин Е.С. Азербайджан в начале XVIII века. Баку, 1929. С. 15.).

Həmin dövrdə bu mənzərəni A.Volinski-nin başçılıq etdiyi səfirliyin üzvü A.I.Lopuxin də müşahidə etmişdi. 1718-ci ildə İran şahının I Pyotra bağışladığı filii Şamaxıdan Həştərxana aparan A.I.Lopuxin özünün yol qeydlərində yazmışdı ki, bu şəhərin (Şamaxının - M.M.) yaxınlığında, Qubada, Şahdağın ətəklərində yaşayan ləzgilər, həmçinin onların Surra (Samur - M.M.) vilayətindəki kürelilər adlanan əhalisi farslara göz verib, işıq vermirlər. Bu, heç bir hökmdara təbə olmayan azad xalqdır. (Vax: Лопухин А.И. Журнал путешествия через Дагестан. 1718 г. // ИГЭД, с. 7-8).

Hər iki müəllifin qeydlərindən göründüyü kimi, ləzgilər o vaxt heç də bəzi tarixçilərin yazdıqları kimi, dağıdıcılıq və işğalçılıqla məşğul deyildilər. Onlar yerli əhalini şah zülmündən xilas etmək üçün İran işğalçılarına qarşı döyüşürdülər. Eyni zamanda şah rejimini dəstəkləyən Qafqaz hakimlərindən də qisas alırdılar. Türkiyənin İranda nümayəndəsi Əli-bəy Bədrəddinzadə özünün "Qaimə" əsərində ləzgilərin fars işğalçılarına qarşı 1716-1719-cu illərdəki mübarizəsindən söhbət açarkən bu mübarizənin bir an belə səngimədiyini göstərmişdi. 1721-ci ilin payızında döyüşlər xüsusilə vəkiləşmişdi. Onun qeyd etdiyi kimi, həmin vaxt 8 minlik ləzgi qoşunu Gəncə və Tiflis ara-

məlumatlarında ləzgilərin İran işğalçıları ilə amansız döyüşlərində xəbər verir. Çarın 1720-ci ildə Qafqazda olmuş nümayəndələrindən F.Beneveni və D.Petrixis öz məlumatlarında bir sıra faktları sadaladıqdan sonra yazmışdılar: "Ləzgilər şahın qoşunlarına ağır zərbələr endirir, onun hakimiyyətini daha çox sarsıdır. Şah onlara cavab vermək iqtidarında deyil və getdikcə Qafqazdakı mövqelərini daha çox itirir." (Vax: Донесение Ф.Беневени из Шемахи Петру I от 5 января 1720 года. // Записки императорского русского географического общества. СПб. 1853. Кн. IX. С. 109.).

1720-ci ildə baş verən döyüşlərin zirvəsi Şabranın, 1721-ci il döyüşlərinin uğurlu nə-

MƏŞHUR LƏZGİLƏR HAQQINDA BİLMƏDİKLƏRİMİZ

HACI DAVUD

sındakı düzənlikdə İran şahı I Sultan Hüseynin "şeytan kimi qorxulu" 40 minlik ordusunu darmadağın etmişdi. Bu döyüşdə ləzgilərdən 5 min nəfər həlak olmuş, İran əsgərlərindən bir nəfər də sağ qalmamışdı. Ə.Bədrəddinzadə həmin vuruşmalardan sonra döyüş meydanını belə təsvir etmişdi: "Ləzgilər o qədər qoşun qırmışdılar ki, meyidlərdən dağlar əmələ gəlmişdi. Onların üstündən quşlar belə uça bilmirdi."

Şamaxı ikinci dəfə alınanadək ləzgilər şahın müttəfiqlərinə də ağır zərbələr endirmişdilər. İran tarixçisi Mirzə Mehdi xan Astrabadi-nin yazdığı kimi, ləzgilər qorxu nə olduğunu bilmir, şir kimi döyüşürdülər. (Vax: Mirzə Mehdi xan Astrabadi. Cahanqoşa - ye Nadiri (fars dilində). Tehran, 1341/1962. səh. 66.).

Alban katalikosu Yesai Həsən Cəlalıyan ləzgilərin şahın müttəfiqlərini necə darmadağın etdiyini belə qələmə almışdı: "... Şamaxı xanı Həsən Əli 15 minlik qoşunu ilə onların sərhədlərinə gəldi, amma onlar (ləzgilər) səhər alatoranlıqdan qəfil hücumuna keçərək, bu qoşunun böyük bir hissəsini darmadağın etdilər. Xan öldürüldü və qoşundan sağ qalanlar qaçmağa üz qoydular.

Onlara qarşı Gəncə hakimi Uğurlu xan da döyüşdü, lakin Şamxor yaxınlığında məğlub olaraq qaçdı və gizləndi. Bir müddət onlara Şəkinin hakimi Kiçik xan müqavimət göstərdi, amma o da öldürüldü.

Bundan sonra qəzəbli ləzgi tayfaları daha böyük inadla döyüşməyə başladılar və Kaxetiya, iberlərə əl qaldırdılar. Baş verən bir neçə amansız döyüşdə hər iki tərəfdən çoxlu qan töküldü. Kaxetiya hakimi İmam Qulu xan üç dəfə qaçdı, onun varidatı talan edildi.

Beləliklə, ilbəil irəliləyən onlar (ləzgilər) onun (İmam Qulu xanın) bütün ölkəsini, hətta atasının şahlıq sarayını dağıtdılar və sonra yepiskop evindən yan keçərək, Tuşin dağlarının (Şimal-Şərqi Gürcüstanda dağ silsiləsi - M.M.) müdafiə səddlərinə qalxdılar." (Yesai Həsən Cəlalıyan. Alban ölkəsinin qısa tarixi (1702-1722-ci illər). Rus dilində. Bakı, 1989. səh. 24.).

Həmin illərdə Rusiyanın Qafqazda və İranda nümayəndələrinin əksəriyyəti öz

ticəsi Şamaxının İran işğalçılarından azad edilməsi oldu. Səfəvilərin Qafqazda başlıca dayağı olan Şamaxını azad edəndək Hacı Davud özünün hərtərəfli düşünülmüş siyasətinin özülünü qoymağa çalışmış, güclü və etibarlı müttəfiq axtarışında olmuşdu.

MÜTTƏFIQ AXTARIŞI

Qafqazda olduğu kimi, digər yerlərdə də səfəvilər dövləti sürətlə tənəzzülə uğrayırdı. Cənubda ərəb qiyamçıları, Əfqanıstanda Mir Mahmudun başçılıq etdiyi üsyançılar, Herat vilayətində əfqanların abdal tayfası ilə özbəklərin birləşmiş qüvvələri, həmçinin Kürdüstanda və başqa əyalətlərdə ayağa qalxan əhali İran şahının əl-qolunu bağlamışdı. Yaranmış əlverişli vəziyyətdən daha çox bəhrələnməyi qərara alan Hacı Davud 1720-ci ildə Şabrani, Xudatı və digər şəhərləri yenidən azad edir, böyük qoşunla şahna köməyə gedən Qazıqumux hakimi Surxayı niyyətdən yayındıraraq öz tərəfinə çəkir.

1720-ci ilin payızında Bakını və Dərbəndi qızılbaşlardan geri ala bilməyə də, Hacı Davud ruhdan düşmüş, digər vacib məntəqələri yə qalaları ələ keçirir. Həmin ilin sonunda İran işğalçıları ancaq Şamaxı, Bakı və Dərbənd şəhərlərində qalmışdılar. Onların vəziyyəti çox ağır idi, mühasirə şəraitində yaşadıklarından bu şəhərlərin bir-biri ilə əlaqəsi kəsilmişdi. Şirvanın qalan bütün ərazisi, həmçinin Dağıstanın xeyli hissəsi Hacı Davudun nəzarəti altında idi. (Vax: Бутаев А.А. Народно-освободительное движение на восточном Кавказе под руководством Хаджи Давуда Мюшкюрского (первая треть XVIII века). Махачкала, 2006. с. 84.).

Hacı Davudun İran işğalçıları ilə döyüşlərdə qazandıqı uğurlar çar Rusiyanı və Osman imperiyasını təşviş salmışdı. Bu dövlətlərin hər ikisi əlverişli şərait yaranan kimi Qafqaz hadisələrinə müdaxilə etmək və burada öz hökmranlıqlarını təsbit etmək niyyətində idilər. Müdrik və uzaqqören siyasətçi olan Hacı Davud bunu yaxşı bilirdi və ona görə də hadisələrin öz istəyinə zidd cə-

rəyan etməsinə imkan vermirdi. O, həmçinin təkbaşına iki nəhəng dövlətə müqavimət göstərə bilməyəcəyini də hiss edirdi. Ona görə də azad etdiyi ərazilərin müstəqilliyini qoruyub saxlamaq üçün onlardan biri ilə yaxınlıq etməli, özünə müttəfiq qazanmalı idi. Hacı Davud Rusiyanı seçdi. O, eyni dindən olan, məzhəb ayrılığına görə həmişə səfəvi dövləti ilə qarşılıqlı şərəitində yaşayan Osman imperiyasını da seçə bilərdi. Lakin Hacı Davud Rusiyanın Qafqazı ələ keçirmək üçün növbəti hərbi yürüşə hazırlaşdığını bildiyi üçün belə bir addım atmışdı.

Rusiya ilə yaxınlıq etmək üçün sərkərdə 1721-ci ilin əvvəllərində çarın Həştərxan voyevodası olan İ.V.Kikinə məktubla müraciət etmişdi. Həmin məktubunda o, başladığı işi, sünnilərin qızılbaşlardan azad olunmasını axıra çatdıracağını, Rusiya ilə mehriban dostluq əlaqələri quraraq istədiyini, rus çarına sədaqətlə yallıq etməyə hazır olduğunu, rus tacirlərinə hər cür şərait yaradacağını bildirmişdi. (Vax: АВПРИ. Ф. 101: Дела Андрейской деревни. 1721. д. 1. л. 4.). Bu fikirləri o, İ.V.Kikinə göndərdiyi ikinci məktubunda da təkrar etmişdi. Rusiya hakimiyyət orqanlarına ünvanladığı digər bir məktubda Hacı Davud açıq bildirmişdi ki, o, "müharibəni hakimiyyət və var-dövlət naminə deyil, yalnız sünniləri qızılbaşların əsarətindən qurtarmaq üçün aparır." (Vax: РГАДА. Ф. Кабинет Петра Великого. Отд. II. Кн. 64. л. 682a.).

Sərkərdənin səylərinə baxmayaraq, Rusiya müqavilə bağlamaq, onunla müttəfiq olmaq istəmədi. Tarixi mənbələrdən və arxiv sənədlərindən göründüyü kimi, bu işin baş tutmamasının səbəbkarı A.P.Volinski olmuşdu. Sonuncu dəfə, hələ Şamaxı alınmazdan bir neçə ay əvvəl, 1721-ci ilin aprelinde Hacı Davud I Pyotrun Qafqaz siyasətini A.P.Volinskiyə etibar etdiyini bilərək məhz ona müraciət etmişdi. Bu çar məmuru I Pyotru inandırmışdı ki, "Qafqazın başqa dindən olan hakimləri ilə yaxınlıq etmək məsləhət deyil, rus maraqlarına təbə olmaları üçün onları daim silah gücünə qorxu içərisində saxlamaq lazımdır." (Vax: Соловьев С.М. История России. Кн. IX. I. 17-18. М., 1963. с. 362.).

Bundan sonra, 1721-ci ilin avqustun 15-də I Pyotra göndərdiyi başqa bir məktubda A.Volinski Qafqaz xalqları və Hacı Davud haqqında öz fikirlərini bildirərək yazmışdı: "Buranın xalqlarını Sizin siyasətə cəlb etmək mümkün deyil, onlar silaha daha çox bağlıdır. Bu xalqları səbəbsiz qəzəbləndirmək və onlara etibar etmək olmaz.

... Eyni zamanda mənə elə gəlir ki, Davud bəy (ləzgi hakimi) bizdən heç nə ummur. O, mənim tələblərimə uyğun gəlir və həqiqətən də Sizə xidmət etmək istəyir. Lakin o, qoşun və kifayət qədər top verməyini xahiş edir. Əvəzində farslardan bütün şəhərləri alacağını, lazım olanlarını (məhz Dərbəndi və Şamaxını) özünə saxlayacağını, qalan torpaqları, yeni Kürün o biri tayından İsfahanadək olan bütün əraziləri Sizin tabeliyinizə verəcəyini bildirir." (Yenə orada, səh. 362.).

Göründüyü kimi, Hacı Davud Rusiya ilə İrana qarşı yönəldilmiş bərabərhüquqlu müqavilə bağlamaq, Bakı və Dərbənd də daxil olmaqla Şirvanı özündə saxlamaq istəyirdi. Lakin bu, I Pyotrun Şirvan da daxil olmaqla bütün Xəzəryanı əraziləri Rusiyaya birləşdirmək məqsədi güdən Şərq siyasətinə zidd idi. Ona görə də rus imperatoru ləzgilərlə müttəfiqlikdən imtina etdi.

Rusiya ilə danışıqların uğursuz başa çatmasına baxmayaraq, Hacı Davud səfəvilərin Qafqazdakı son qalaları olan Şamaxını, Dərbəndi və Bakını ələ keçirməyi qərara aldı. Bundan ötrü o, Dağıstan hakimlərinə müraciət etdi. Qaytağ usmisi Əhməd xan və Qazıqumux hakimi Surxay Dərbəndin şimalında, Qafir düzənliyində Hacı Davudla görüşərək, Şamaxı üzərinə birgə yürüş etməyə razılıq verdilər. (Vax: О борьбе дагестанцев против иранских завоевателей / Анонимная хроника. Пер.с арабского и прим. А.П.Шихсаидова // Шихсаидов А.Р., Айтберов Т.М., Орозав Г. М-Р, Дагестанские исторические сочинения. М., 1993. С. 197.).

Həmin razılışma ilə əlaqədar XIX əsrin məşhur rus tarixçisi S.M.Solovoyov yazmışdı: "... Görülməyən kimi, ləzgi hakimi Davud bəy Rusiyanın köməyi ilə İran üzərinə yerimək istədi. Amma Volinski ona köməklə bağlı heç bir vəd və ümid vermədi. Ona görə də Davud bəy əlverişli vaxtı fəvtə verməyib, Qazıqumux hakimi Surxayla birlikdə öz niyyətini həyata keçirməyə başladı." (Соловьев С.М. История России. Кн. 9. Т. 18. М., 1963. с. 373.).

Müzəffər MƏLİKMƏMMƏDOV
(Ardı var)

ХЪСАН СУРАКЪАР

КОМПЛЕКС ЭЦИ ЗАВА

Дагъустандин СтIал Сулейман райондин ЦIийи Макъар хуьруьн кьилихъ Шарвилидиз комплекс эцигун патал 4,5 гектар чка чара авунва. Анал Шарвилидиз зурба гуьмбет, 5000 кас гьакьдай концертрин чIехи зал эцигда, фонтанар, чIехи парк, машинар хуьдай чка кардик кутада, гьакIни инсанри ял ягъун патал кьулай шартIар арадал гьида. Проектдихъ 72 агъзур доллардин кьимет ава. Гуьмбет чи машгъур скульптор Гьейбат Гьейбатова гьазурзава.

ЦЕЛЦИ ТАЪМНАРДА

Дагъустандин лап чIехи хуьрерикай тир, 8 агъзурдав агакьна агъалияр яшамиш жезвай ЦIийи Кьурушдал яд кIватIдай ва ам турбайра аваз хуьруз рекъе твадай чIехи станция эцигзава. И кар патал 30 миллион манат пул чара авунва. Станция 2010-йисуз кардик акатда.

ВИЩАКАЙ САД

Машгъур лезги алим, РФ-дин илимрин лайхлу деятель, техникадин илимрин доктор, профессор Тагъир Исмаилова регъбервал гузвай Дагъустандин Девлетдин Технический Университет "Россиядин лап хъсан 100 вуз" номинациядай "Европадин ери" "Къизилдин медаль" конкурсдин лауреат яз гьисабнава. Т.Исмаиловаз "Исан ректор" лагъай гьурметдин лишан ганва.

СТХАЙРИН КЪЕГЪАЛВАЛ

Красноярскда авай эцигунрин "Монолит-холдинг" ООО-дин сагъибар тир стхайри - Разим, Мамед ва Муслим Абасоври (абур СтIал Сулейманан райондай я) Лезгинцевриз гуьмбет эцигун патал 800 агъзур манат чара авунва. Вилкай къвезмай йисуз абуру и кар патал мадни пулар чара ийида.

ЛЕЗГИНЦЕВАН ТIВАР ГАНА

Дагъустандин Кьурагъ райондин меркездин виридалайни яргъи куьчедиз сифте яз Россиядин ва СССР-дин кьилин финансист хъайи, генерал армиядин чин къачур Мегъамед Лезгинцеван (Гьуьсейнован) тIвар гунин мярекат кьиле фена. И куьчеда М.Лезгинцеван гуьмбетни эцигнава.

ДИДЕД ЧIАЛАЛ ШЕХЪДА

Германиядин алимри лугъузвайвал, аялар дуьньядиз атай сад лагъай йикъалай чпин дидед чIалал "рахата". Жуьреба-жуьре миллетрин аялрин винел тухвай тежрибайрай малум хъайивал, аялрин шехъдай ванер абурун дидед чIалан лингвистикадин къайдайриз талукъ яз дегиш жезва.

Россиядин Федерациядин Советдин сенатор, лезги миллиардер, гьар йисуз Дербент шегъерда 110 миллион доллар налогар гузвай Сулейман Керимова ина чIехи заводар эцигун патал такъатар чара авунва. 2010-йисуз алава такъатар чара хъийида.

ХИНАЛУГЪ

И ЧИЛ ХАЙИ ДИГЕ Я

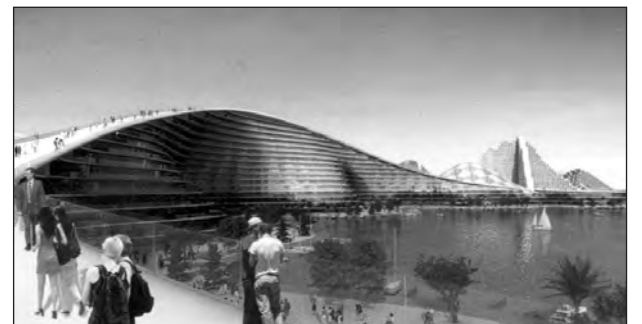

Шикилар чIугурди Эмин Алидин я.

ЗИРЕДА ДУЪНЪЯДИН МАД СА МУЖИДАТ

Каспи гьуьле авай Зире кьурамагда дуьньяда вичин тай авачир курорт эцигда. И проект Скандинавиядин са компаниди кьилиз акъудда. Зиреда Азербайжандин вири тIебиатдин ақунар арадал гъиз кIанзава. Ина чи республикадин 7 дагъдин гирвезар, чарчарар, вирер, тамар, са гафуналди, вири иервилер инсандин гьиле-

ралди тукIуьрда. Кьурамагда эцигзавай дараматра гьар жуьредин кьулайвилер аваз жеда. Ракънин батареяйрикайни гьуьлуьн цикай менфят къачуна чимивал, гарарин куьмекдалди электроэнергия къачуда. Ина гарун 16 электростанцияр кардик кутада. Кьурамагда экология миьхиз хуьда.

Са миллион квадратметрдин чка къазвай кьурамагда 300 вилла, са шумуд яшайишдин кIвал, Азербайжандин архитектурадив къадай пуд, къуд ва вад гьетрен отелар эцигда. Материкдихъ галаз верголетрин, паром-рин ва гьуьлуьн трамвайрин куьмекдалди алакъа хуьда. Абуру Бакудин портунай, Зыгъ ва Биби-Гьейбат поселокрай кIвалахда.

Кьурамагда санлай 10 агъзур инсан къабулда. 4,5 миллиардрин харж тIалабзавай и проект 6-8 йисан къене кьилиз акъудда. Проектди пешекарар вичихъ ялзава, вучиз лагъайтIа дуьньяда адан тай авач. Аквадай гьаларай, мукъвал йисара Бакуда дуьньядин мад са мужидат арадиз къведа. Адаз экологиядин мужидатни лугъуз жеда.

ВДАЛИ ОТ РОДИНЫ

директором отдела.

Сегодня Рафик Нурметов известный ученый в области защищенного грунта. Основными направлениями его научно-исследовательских и опытно-конструкторских работ является разработка новых и усовершенствование существующих технологий и технических средств для производства рассады, создание перспективных конструкций теплиц и систем регулирования параметров микроклимата в них. Особое внимание он уделяет актуальной проблеме отрасли - разработке теоретических основ и практических методов фор-

ИЗВЕСТНЫЙ УЧЕНЫЙ

Среди ученых мира, занимающихся сельскохозяйственными науками, наш соотечественник Рафик Нурметов занимает особое место. Доктор сельскохозяйственных наук, профессор, академик РАЕН, Заслуженный деятель науки Российской Федерации, заведующий отделом защищенного грунта, заместитель генерального директора по научной работе Всероссийского научно-исследовательского института овощеводства, он является авторитетом, славится трудолюбием и профессионализмом в науке. Благодаря принципиальности и порядочности, он завоевал почет и уважение среди своих коллег.

Рафик Джамов оглы Нурметов родился в селе Пирал Гусарского района. Закончив среднюю школу, поступил в Азербайджанский Сельскохозяйственный Институт. После окончания вуза с отличием в 1971 году, начал свою трудовую деятельность как инженер-механик. Учитывая его склонность к научной работе, Ученый Совет АЗСХИ рекомендовал Рафика в аспирантуру. Однако, молодой специалист предпочел иметь практический опыт в хозяйствах. Работая главным инженером, он вкладывал душу в работу. Инициативного и грамотного инженера быстро заметили и назначили на ответственную должность заместителя управляющего районного объединения "Азерсельхозтехника".

Переломным событием в его жизни стал переезд в Москву. Он поступил в очную аспирантуру и успешно защитил в 1978 году диссертацию на соискание ученой степени кандидата технических наук. Учитывая его организаторские способности и плодотворную научную деятельность, он назначается руково-

мирования технологических комплексов машин для проектирования ресурсосберегающей и перспективной системы машин для защищенного грунта.

За годы работы в институте с непосредственным участием и под его научным руководством разработаны и внедрены в тепличных комбинатах Российской Федерации и СНГ более 100 наименований технических средств и оборудования, реализация которых позволило повысить уровень механизации до 80-85%, существенно снизить затраты труда и средств.

По результатам многолетних исследований Р. Нурметовым в 1999 году защищена докторская диссертация. Им опубликовано более 100 научных работ, издана фундаментальная научная монография "Основы проектирования производственных процессов в овощеводстве". Ученый имеет 10 авторских свидетельств и патентов.

За научно-практический вклад в отрасли овощеводства и подготовки высококвалифицированных кадров ему было присуждено ученое звание "профессор".

С 2003 год он является заместителем генерального директора ВНИИ овощеводства по научной работе и одновременно заведующим отделом защищенного грунта. За годы работы в институте он подготовил 2 докторов и 6 кандидатов.

Профессор Р. Нурметов является членом ученого совета и диссертационного совета ВНИИО по защите кандидатских и докторских диссертаций. За многолетний и добросовестный труд Рафику Нурметову присвоено почетное звание "Заслуженный деятель науки Российской Федерации", он награжден медалями РФ.

Оптимист по натуре, он никогда не позволял себе расслабляться, ни во время работы в "Камгэсэнергострое", ни в перестроенные 90-е, когда возглавил "Гидропромжилстрой". Знакомьтесь: Бурджумов Низами Намет-оглы, генеральный директор ООО "Гидропромжилстрой". На днях ему исполнилось 50 лет.

Так сложилось, что профессия строителя всерьез и надолго вошла в его жизнь. Будучи еще молодым парнем, он поступает в Азербайджанский Инженерно-Строительный Институт, но до этого были еще попытки поступления в медицинский. Мечта о созидаании преследует его всю жизнь, и он неуклонно идет к ней. В 1984 году он по распределению попадает в г. Набережные Челны и начинает свою трудовую деятельность в управлении строительства "Автозаводстрой". Тогда же он прошел первую большую стройку - первым объектом, на котором принимал участие Низами Намет-оглы, стал

тельстве Юмагузинского гидроузла в Башкортостане, особой экономической зоны "Алабуга", где гидропромжилстроевцы построили немало специфических объектов для резидентов ОЭЗ "Алабуга". Большую работу "Гидропромжилстрой" провел при подготовке к 1000-летию Елабуги: построены очистные сооружения, жилой пятиэтажный дом. Благодаря наличию базы и своей строительной техники коллекти-

ЛЮБИМЕЦ ФОРТУНЫ

картонно-бумажный комбинат. А после была перестройка, он переходит работать в "Тракторзаводстрой", который впоследствии был преобразован в "Гидропромжилстрой".

Лезгинские корни Низами (Он родом из Гусарского района Азербайджанской Республики) проявляются как в семейной жизни, так и в работе. Его сотрудники характеризуют его как требовательного, деятельного и справедливого руководителя. Это отмечает и руководство строительного комплекса, которое неоднократно награждало его почетными грамотами, благодарственными письмами и высшей заслуженной строителей - званием "Почетный строитель России".

Как настоящий строитель и профессионал с большой буквы, начав обычным мастером, он прошел все ступени карьерного роста.

Относятся к другим так, как ты хотел бы, чтобы относились к тебе - это жизненное кредо Низами Намет-оглы не позволяет строить абы как. Именно такой подход к работе позволяет "Гидропромжилстрой" успешно выполнять самые сложные задачи. Так, "Гидропромжилстрой" участвовал в реконструкции гостиницы "Россия" в Москве, в строительстве котледжей в Подмосковье, в восстановлении завода двигателей КАМАЗа после пожара, в строи-

ву удается возводить промышленные объекты с нуля и сдавать их "под ключ".

Низами Намет-оглы уверен, что строительный процесс - творческий и каждый должен привнести в него что-то свое. В конечном итоге залог успеха - в продуманной кадровой политике. Это было главным при строительстве многих объектов, которые пришлось осваивать с колес, так происходит в коллективе и сейчас. Особое внимание Низами Намет-оглы старается уделять выпускникам профтехучилищ, студентам, проходящим летнюю практику, и многие из них охотно остаются в "Гидропромжилстрое" и приходят вновь на практику, ведь здесь им неплохо платят и учат всему комплексу строительных работ мастера своего дела со стажем.

Низами Бурджумов считает себя счастливым человеком, ведь живет в любимом городе вот уже двадцать четыре года и у него большая дружная семья. С супругой Шахназ они вырастили троих детей: старший сын Первиз после окончания елабужской школы милиции учится на юриста - ему 23 года, дочь Арзу - студентка Института Управления, а младшему сыну Чингизу сейчас десять лет. Как знать, может быть, ему понравится специальность отца - такая мирная, гуманная, и он тоже станет строителем...

ВОСТОЧНАЯ СКАЗКА

Танец, рожденный веками. Это не "Danse du ventre" (Танец живота), как неправильно назвали его французы, это таинственная восточная сказка.

Появились восточные танцы около двух тысяч лет назад. Их привезли в Египет индийские цыгане. В Египте танец получил свое развитие и разошелся по другим восточным странам. Каждая страна, в свою очередь, внесла в танец свою культуру, традиции и обычаи. Так появились различные стили танца: ливанский, турецкий, сирийский. Однако египетский считается классическим.

Эльвиру Гюлахмедову восточные танцы покорила необычностью, сложностью и древностью. Веселая, забавная, в то же время романтичная девушка самовыражается в танце. Ведь каждый ее танец - это мини-спектакль, в котором она играет, вкладывая душу.

Ученица 10-го класса Эльвира Гюлахмедова является солисткой студии "Джанна" города Набережные Челны, славящейся во всем Татарстане.

Концерты, организуемые мэрией города с участием солисток студии, всегда проходят с аншлагом. Эльвира победительница конкурса "Жемчужина востока - 2009", проходившего в городе. Очаровательная лезгинка также заняла I место на открытом чемпионате Татарстана по восточным танцам, проходившем в марте 2009 года в Казани.

Чемпионкой среди детей в рейтинговом чемпионате Татарстана тоже стала наша юная землячка. Это Диана Мирзеджанова. Она также заняла первое место во всемирной танцевальной олимпиаде, которая прошла прошлым летом в столице Татарстана.

Обе девочки родом из Гусарского района Азербайджанской республики. Любовь к темпераментным танцам перешла им по наследству. Огненную "Лезгинку" они исполняют необычайно красиво. Они сожалеют, что в Российской Федерации, не проводятся конкурсы по кавказским танцам.

Подготовила страницу: Седает КЕРИМОВА

ХУРАЛАЙ ЧИРНА КІАНЗАВАЙ ЧІАЛАР

ЕТИМ ЭМИН
ДУСТАРИЗ

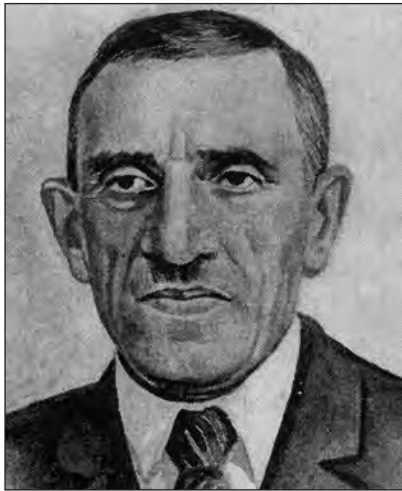
Хабар къуртІа зи гьалдикай дустари,
Шукур аллагъ, хъсан я лагъ дустариз.
Талабирди чпивай зи къастари,
Хийир-дуъа игъсан я лагъ дустариз.

Хажалатар, хифетар зи дерин я,
Заз алахъай гуьлушан югъ серин я.
Вил атІудач дуньядихъай - ширин я,
Айиб мийир, инсан я лагъ дустариз.

Жув хъайила эвел халкъар арада,
Гила хелвет хажалатдик къурада,
Дердерикай хабар къадач чарада,
Дуньядин гьам гьижран я лагъ дустариз.

Бенде авач гьал гьикІ ятІа аквадай,
Дердикай хабар къуна рахадай,
Фукъарадин гьакъкъатда аквадай
Бей-адалат, дуван я лагъ дустариз.

Дустариз лагъ: гьафил тахъуй ахвара:
Эхир нефес жезава лагъ мукъвара.
"Етим Эмин амач, - лугъуз фугъара",
Къез жериди, са ван я лагъ дустариз.

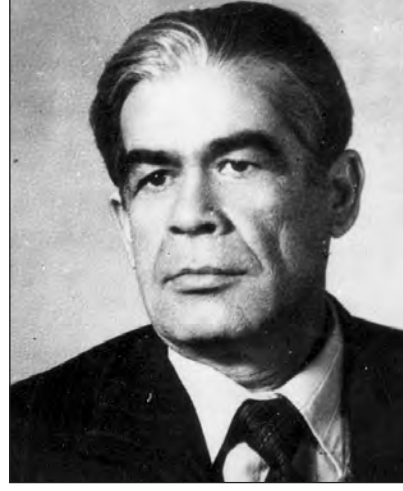
ХУЪРУЪГ ТАГЪИР
ИЕРВАЛ ВУЧА

Хъайила гатфар бере,
Ачух хъана дагъ-дере,
Цуьк ахъайна гьар жуьре
Багъдин иервал вуча!
АтІлас хътин гуьл-чимен
Дагъдин иервал вуча!

Хъана и кардал къару,
Экуьнин ислягъ гару
Къугъурзавай пад яру
Шинид иервал вуча!
Я бахтатар, вун авай
Ерид иервал вуча!

Бахтатар я гьарма сад,
Уьлкве азад, эл азад.
Битмиш хъанвай гьар са затІ
Чуьлдин иервал вуча!
И бахтатар чуьлдавай
Элдин иервал вуча!

КъечІем са патал алай,
Къилел яру шал алай,
Чинал чулав хал алай
Халад иервал вуча!
Къужахдавай цуьк хътин
Балад иервал вуча!

ЛЕЗГИ НЯМЕТ
ВУНА

Иер суна, зи тІвар къуна,
РикІин къене цІайна вуна.
РикІин цІай зи рикІе туна,
Жув Саядаз тайна вуна.

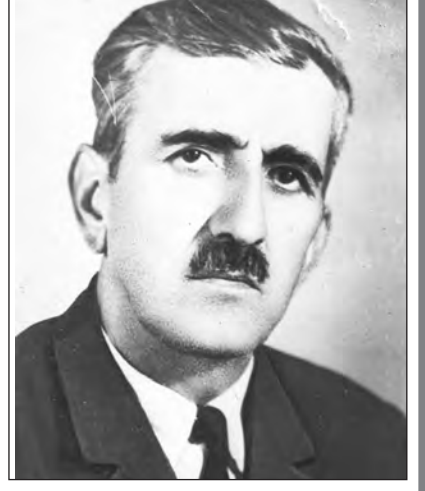
Акур чІавуз жаваб тагуз,
Такур чІавуз цІай къуна куз,
Зи чандикай кІус-кІус атІуз,
Сир я лугъуз пайна вуна.

РикІерикай хъана ялав,
Чи ашкъидал къвана ялав,
Вилерикай гана ялав,
Зун чилериз гъайна вуна.

Чилер кудай рагъ яни вун?
Бегъер гудай багъ яни вун?
Йифиз-юкъуз цІай къуна куз,
Вулкан авай дагъ яни вун?

Жуван рикІиз фикир тагуз,
Сайру яни, сагъ яни вун?
Чир тавуна зун яшлу хъун,
Жаван уьмуьр зайна вуна.

Сир сивериз пайна вуна,
Зун чилериз гъайна вуна,
Зи ашкъидал цІайна вуна,
Ви ашкъидал цІайна вуна.

ЗАБИТ РИЗВАНОВ
ВУЧ ХЪСАН ТИР

Сад чаравал, садни къиникъ
хъаначиртІа вуч хъсан тир,
Тахсир зид я, кІанидан рикІ
ханачиртІа вуч хъсан тир.

Яйлух ярдив ядгар вугун
чара хъунин лишан ялда,
Лацу яйлух ярдиз пишкеш
ганачиртІа вуч хъсан тир.
Забит, вуна хиялармир,
уьмуьрдикай икъван дерин,
Жегъилвилехъ къуьзуьвални
галачиртІа вуч хъсан тир.

Къилляй-къилиз женг я уьмуьр,
архайинвал герекни туш,
Вилик финиз акси къуват
амачиртІа вуч хъсан тир.
ТукІуьрзава цІийи дунья,
михъи рикІер патал чна,
И дуньяда пехил рикІер
хъаначиртІа вуч хъсан тир.
Забит, вуна хиялармир,
уьмуьрдикай икъван дерин,
Жегъилвилик къуьзуьвални
галачиртІа вуч хъсан тир.

ЭЛДИН ШАИРАР

САИМАТ

(1938-2000)

Яргъал йисара элдин мярекар-
триз ярашух гайи, вичин ши-
рар хуралай кІелуналди сейли
хъайи Саимат халисан шаир тир.
Адан хура илгъамдин булах ргаз-
вай. Гьар дуньшудиз, гьар къиса-
диз кутугай чІал теснифдай ада.
Иллаки гьахъсузвилер эхиз жеда-
чир дишегълидывай. Вичин гаф
хІидаказ лугъудай. Халкъдин ма-
нийрални баядрал рикІ алай адан.
Мехъерар, мелер, суварар ам гала-
чиз къиле фидачир. Тазиятдин меж-
лисринни абур тир ам, лугъунрал

атайла Саиматав къадаиди авачир.
Саимат Гьамидан руш Нурмето-
ва 1938-йисуз КІар райондин Ава-
ран хуьре дидедиз хъана. Адан бу-
бадин кІвал лезги руьгъ квай инса-
нрин макан тир. Гьамидахъ иер ван
авай, ада халкъдин маниьрал или-
гайла вири гьейран жедай. Касдин
и алакун ругуд веледизни ганвай.
Абурукай къведакай: Саиматакай-
ни Заиракай жегъилзамаз шаирар
хъана. Саимат хуьре юкъван мек-
теб куьтягна, Къайинбег Шихъ-
айибоваз гуьлуьз фена. Абурухъ
са хвани 5 руш хъана.

Гьалал зегъметдив, бахтатардиз
къил хуьзвай хизанди. Къени къи-
лихрин, кІвалин-къан дишегъли
тир Саиматан кІвале рябет,
гуьурмет авай. Ингъе са намерд-
дин гуьлледиз туьш хъана гунагъ-
суз дишегъли. Адан къилел атай
мусибатдикай вири элдиз дерт хъа-
на. Къедалди инсанар кузни-хукІуз
адакай рахада. Къедалди Саиматан
ширар мецера ава.

ВУЧДА ВУНА?

Ви мурадрал къвана живер
МуркІад къуртІа, вучда вуна?
Муьгуьббатдин багъдин бегъер
Терг авуртІа, вучда вуна?

Гьам хъичирдай гьижрандин югъ
АлукъайтІа вучда вуна?
Вилерив хуьз ирид рекъер,
АмукъайтІа вучда вуна?

Жейран хъана зун ви багъдиз
АватайтІа вучда вуна?
Бейхабар яз зун ви вилик
АкъатайтІа вучда вуна?

Лацу лиф хъиз зун ви хурув
АгатайтІа вучда вуна?
Зи рикІик квай цІай ви рикІик
АкатайтІа вучда вуна?

Зи дидардихъ вил галамаз
КъакъатайтІа вучда вуна?

ИМПЕРАТОРДИЗ ЧАР КХЪЕНАЙ

1900-1903-йисара Хуьруьг, Мискиска,
Къара Куьре ва Рутул хуьрерин агъа-
лийри урус императордал чпин хуьрера
диндин тушир мектебар кардик кутур
лагъана чарар ракъурнай. И тІалабу-
нихъ авсиятда Самур округдин началь-
ник Н.П.Шосте а хуьрериз фенай ва
ада чкадал гьалар чирна, Къафкъаздин
сердердал рапорт рекъе тунай.

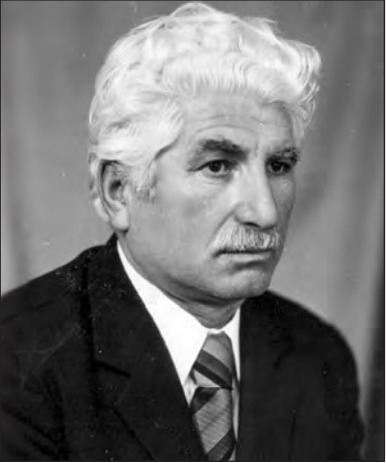
А рапортда кхъенвай: "Абуру гележег
несил патал кІелун, илимар чирун гзаф
важиблу тирди хъсандиз къатІузва. И
агъалийрин кІелунал гзаф рикІ ала, ам-
ма абурухъ диндин тушир мектебар
эцигна, кардик кутадай такъатар авач.
За жуван патай а ксар гьахълу яз гьисаб-
зава. Адалат патал лугъун герек я хъи,
ихътин хийирлу кІвалахда абуруз куь-
мек гайитІа хъсан я."

ГЪИЛИН ТЕЛЕФОНДАЙ ТІИМИЛ РАХУХ

Алимри ашкара авунвайвал, мобил те-
лефондай 6 декъикъадилай гзаф вахтун-
да рахайла ада инсандин сагълам-
вал чІурзава. Япарал ифин акъалтзава,
къилин тІал, ахвар атІун, рикІелай фад
алатун хътин гьалар арадиз къезва.

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

АЯЛРАЛ РИКИ АЛАЙ КХЫИРАГ

МЕГЪАМЕД АГЪА

Вичин яратмишунар келдайбуруз хъсандиз таниш тир Мегъамед Агъа муаллимни я, кхыирагни. Кълар райондин Эвежугърин хуьре дидедиз хъана, гъана уьмуьр гъалзавай адан яратмишунра аялрин темади кылин чка къазва. 57 йисуз ара датлана мектебда къваллахзавай Мегъамед Агъадиз аялрин психология хъсандиз чизвайвилай адалай абурун рикел аламуькдаи образар яратмишиз алакьнава. Кхыирагди аялар патал кылди 16 ктаб къелемдиз къачуьна. 1960-йисалай эгечна вичин

гъикаяяр, шиирар, мезелияр Азербайжандинни Дагъустандин газетрин ва журналрин чириз акъатзавай Мегъамед Агъадин 2009-йисуз "Дустар ва къастар", "Зи дамах", "Синида рагъ", "Праздник земляники" тIварар ганвай къватIалар басма хъана.

Виликай къвезмай йисуз кхыирагдин 80 йисан юбилей кыле фида. Идахъ галаз авсиягда Бакуда адан азербайжан чIалал "Гоша ганадлар" (Къуша лувар") ва Дагъустанда "Тазвай риклин сузар" ктаб чапдиз гъазурнава.

ЧИ БУБАЙРИ ЛАГЪАНАЙ...

- Клар эця тавур фу хъсан чрадач.
- КIамбурдал акъалтай шапIадиз къуьр ахквадач.
- Ксай месик иситIа жагъидач.
- Кар кардай фида, яд - регъуьн чIутхвардай.
- Чуьнуьхарни тапарар вахни стха я.
- Чехи кIус туьтуьна акIида.
- Хъархъ хун тавуна, хвех нез жедач.
- Хъсан ич таралай фад аватда.
- Чумал тарцелай жумар атIумир.
- КIанивал къалура, дакIанвал чуьнуьх.
- Залпанд алачир меци кыл тIарда.
- Хъел атайла, акъул катда.
- Берекат бубадин, марифат дидедин кIвачихъ я.
- Гзаф тIуьрла, виртни цуру жеда.
- Туькъуьлди дадмиш тавуртIа, верцIидини чир жедач.
- Бегъем хци бубадин бармак вилера твадач.

ДИДЕЯР ХУЬХ

Зулун рагъ авай югъ тир. Садикъни Балаш хъархъун тарцик къугъвазвай. Садикъаз таркай са кIерец жагъана, ада ам хана, къене авай хвех тIуьна. Абуру кIвачерив пешер инихъ-анихъ ийиз кIерецрихъ къекъвезвай. Садикъаз мад са кIерец жагъана, анжах Балашаз садни жагъанач. Са къадар къекъвейдалай къулухъ Балаша гъарайна:

- Зазни жагъана.
Ингъе адан кIерец пичIиз акъатна. Садикъ хъуьрена. Хъел акатай Балаша вичел хъуьрезвай Садикъ хуртI гана ярхарна. Абуру сад-садахъ галаз къуршахар къуна.

Балаш къвализ хтайла шезвай. "Адан дидени буба къведни къирай"

лугъудай ван дидедин япарихъ галукъна:

- Вуна низ "дидени буба къирай" лугъузва?

И чIавуз къецел цифери цавун чин кIевирзавай. Ихътин къати циф авай югъ Балашаз садрани акурди тушир.

- Чан хва, - лагъана дидеди вичин гададиз, - дидеяр къейила, куь югъ гъамиша ихътин циф авайди жеда. Акъазвани, гъич къушарни амач.

Балаш тажуб хъана акур дидеди хълагъана:

- Чан хва, ваз ви диде-буба гъикI пара кIанзаватIа, Садикъазни гъакI пара кIанзавайди я. Са чIавузни, садлазни диде-буба къирай лугъумир.

Ибур рикI тIардай гафар я.

- Чан диде, мад за ахътин гафар хълагъдач, - жаваб гана Балаша.

Балаш къецел экъечIайла цифер яваш-яваш яргъариз акъатиз, чилел ракъинин нурур аватзавай. Балаш тадиз къвализ хтана и гъалдикай вичин дидедиз хабар гана. Диде къецел экъечIна, гуьлуьшан жезвай тIебиатдиз килигна, ахпа вичин хчихъ чин элкъуьрна, "къушарин манийриз яб це" лагъана.

- Абуру чпин манийра вуч лугъузва? - жузуна Балаша.

- Чан хва, къушари чпин манийра дидеяр хуьх, лугъузва. Дидеяр из гъуьрмет авурла, квез вирида баркалла лугъуда.

ЧИ МЕКТЕБРИН ТАРИХДАЙ

Алатай виш йисан сифте кылера Бакуда акъатзавай са бязи газетри лезги хуьрерин агъалийри кIелуниз, мектебар эцигуниз къалурзавай майилвилерикай гегъеншидиз къенва. Чна са бязи макъалаяр лезги чIалаз элкъуьрна, кIелдайбурув агакъарзава.

КЪУБА УЕЗДИН ЯСАБ ХУЬР

Къуба уезддин Ясаб хуьруьн агъалийри 20-декабрдиз, жуьмядин юкъуз мулла Мегъамед эфенди кыле аваз образованидин министрдал ихътин чар ракъурна: "Чна исламиятди чи вилик эцигнавай везифаяр лайихлудаказ кылиз акъудна кIанзава. И везифайрикай садни кIелун, илимар чирун, жуван чирвилер артухарун я. Гъайиф къведай кар ам я хъи, са бязи ксар халкъ авамвиле хуьз, илимдин нурурикай магърум ийиз алахъзава. Гъавилай чна жаноби министрдивай тIалабзава, Абди Жамиев кыле аваз 400 къваликай ибарат тир чи хуьре мектеб кардик кутан патал чаз куьмек гурай. Чи аялар мектебдихъ гъикъван муьгътеж ятIа Абди Жанабиди Квез генани хъсандиз малумат гуда."

Ина илимдикайни медениятдикай чIехи тир ихтилат кыле фена. Виликдай вахтара и хуьре руш гъаз катун, къисас къахчун хътин гъалар амайди тир, гъамд хуьрай хъи, гила ахътин гъалар амач, Абди Жамиеван суьгъбетди инсанриз гзаф эсер авуна ва абуру мектеб эцигун патал пулар къватIиз башламишна. Гъа юкъуз 815 манат пул къватIна.

Исмаил МЕГЪДИЗАДЕ, "Икъбал" газет, 1913-йисан 27-декабрь.

КЪИРИЦИ ХУЬР (КЪУБА УЕЗД)

Къуба уезддин Хачмаз магъалда 10 убадикай ибарат тир Къирици хуьруьн агъалийри алатай февралдин вацра санал къватI хъана ихътин къарар акъудна: "Агъалияр патал 2 мектеб эцигна кIанзава: сад Агъмедубада, муькуьди Узунубада. Амай убаяр и хуьрериз муькъва я. 4 убедин аялри са хуьре, мад 4 убедин аялри муькуь хуьре кIелрай.

Мектеб эцигун патал пул къватIунал атайла убайрин агъалийри кыл къакъудна. Анжах Агъмедуба хуьруьн агъалийри гъейратлудаказ 1000 манат пул гана. 15 къваликай ибарат тир гъа убади и пулуьн мектеб эцигна. Анжах дараматдин къав къедалди кIевириз хъанвач. И кар патал мад 1000 манат пул герек-

зава. Узунуба хуьруьни са къадар пулар къватIна, амма гъелелиг мектеб эцигунив эгечIнавач.

И алатай декабрдин 28-даз Бакудин девлетлуйрикай Исабег Гъажински вичин Къаражлы хуьре авай мулкунал кыл чIугъваз фидайла адаз рекъин къерехда Агъмедуба хуьруьн зуракI амай мектеб акуна. Ада дараматдин патав вичин файтон хвена, жематар санал къватIна, чирвилер къачун важиблугъ тирди малумарна, мектебдин эцигунар тамамарун патал 300 манат пул вугана. Эцигунар давамардайла мад 300 манат вугуда лагъана гаф гана. Ада жемат гъавурда туна хъи, аялрин гележег патал хуьре мектеб чарасуз я.

Сейфулла ГЪИДАЯТЗАДЕ, "Икъбал" газет, 1914-йисан 17-январь.

Шикилда: 1935-йисуз Къубадин Амсар хуьре кардик кутур мектебдин цийи дарамат.

ИМУЧА-МУЧА

Чилин кIаник чIемин къеч?

Я кIеви дустар, цIал вад устIар.

Я кIвачер квач, я гъилер, вичи расда тIарам муькъвер.

Югъди-йифди са кикел алайди.

Яру яц ацукъна, чIулав яц къарагъна.

Са тар, тарцел цIикъвед хел, гъар са хилел къанни цIуд пеш, гъар са пешинин са пад чIулав, са пад лацу.

Къасумхуьр башламиш жезвай чкадал, шегъре рекъин къерехдал Дагъустанда вичиз тай авачир спортдин имарат эцигда. Имарат 2-3 йисан къене кардик кутада. Ам Госдумадин депутат, лезги олигарх Асанбуба Нуьдуьрбегова вичин хсуси такъатрихъ эцигда.

ДОСТОЙНЫЙ ПРИЗ ЗНАТОКУ ЛЕЗГИНСКОГО ЯЗЫКА

20 декабря 2009 года в городе Харьков состоялся международный конкурс "Знатоки лезгинского языка", учрежденный Лезгинским культурным обществом "Самур" в Украине. Председателем оргкомитета данного конкурса является лезгинский писатель, кандидат педагогических наук и доктор филологических наук, заслуженный учитель РД Акимов Курбан Халикович. Билеты состояли из трех вопросов: - лезгинская грамматика, история лезгинского народа и литература.

В конкурсе принимали участие представители Украины, России и Азербайджана. Конкурсная комиссия под руководством Заслуженного работника образования Украины Амирбекова Геннадия Джамалдиновича определила победителей.

Результаты конкурса были объявлены на Новогоднем лезгинском де

26 декабря.

Вот они, победители: Овчиева Анна Жораевна (1 место), Курбанов Рустам Агалиевич (2 место), Курбанов Артур Ишрефович и Мехтиханов Зарбег Зубаирович (3 места). Они получили дипломы победителей, а также, как ранее было заявлено, ноутбук и универсальные устройства к компьютеру.

Остальные также получили ценные подарки и дипломы участника конкурса.

На деде был разыгран супер приз - 10000 долларов США за знание истории лезгинского народа.

Лезгинское культурное общество выражает благодарность Куйсунской общеобразовательной школе Магарамкентского района РД за техническую помощь по подготовке конкурса.

Феликс НАГИЕВ,
г.Харьков

На снимке: Дипломант конкурса
Алим Ашрафов, г.Гусар

ЧИ ХАЛКЪДИН РУБГЪДИН ХАЗИНАДАЙ

Аялди кьилиз атайди ийида, гьилиз атайди неда.
Аялдиз кьандайди ваь, герек тирди ая.
Бубади кьилиз акьуд тавур кар хчин хиве гьатда.

Буба хайиди, диде хайиди, кьисмет гайиди я.
Бубадин кар хтулрини шулри давамарда.
Бубадин рикI хтулди хуьда.
Гьар кьвалихь вичин кьалуб авайди я.
Гьар рушан рикIе ирид сир, гьар папан рикIе яхцур дерт жеда.

Дидеди крар ийиз, бубади абур кьилиз акьудиз чирда.
Дидедиз хчин гьунар фад акваз кьан я, бубадиз гьар береда.

Дидедин чимивал садавни гвайди туш.
Кьандайди гаф вилеривни лугьуда.
Кьанидаз гьуьрмет пара жеда.
Кас вичин кьвалин хан я.
Кьвал аялдиз дарни ийимир, парни.
Кьвал папа ийида, итимди хуьда.
Кьвал берекат квай чкадал эцигда.

**Кьлар райондин ГадацИйихуьрай кьватIайди
Синара Кьадимова я.**

ОПАСНЫЕ ПРОДУКТЫ

Входящем году Государственная служба контроля над потребительским рынком при Министерстве экономического развития (МЭР) в ходе мониторингов потребительского рынка изъяла из продажи и уничтожила 132,2 тонны продуктов питания с истекшим сроком годности, среди которых были и товары неизвестного происхождения. Как говорится в сообщении МЭР, из общего объема изъятой продукции 7,7 тонны пришлось на мясо и мясные продукты, 15,4 тонны - на молоко и молочные продукты, 27 тонн - на минеральную воду и прохладительные напитки, 17,6 тонны - на сахар и кондитерские изделия. Признано негодными 6 тонн масла, 2,3 тонны консервированной продукции, 2,4 тонны сухофруктов, 5,4 тонны томатной пасты, кетчупа и т.п., 35,9 тонны алкогольных напитков, 0,3 тонны рыбы и морепродуктов, 1,1 тонны полуфабрикатов и пр. При этом 1,7 тонны изъятой и утилизированной продукции - детское питание. В ходе проверок 59 юридических лиц оштрафованы на сумму в 223,2 тыс. манатов, 694 физических лица - на 1037,8 тыс. манатов.

Государственная служба контроля над потребительским рынком советует потребителям быть внимательнее, при покупках обращать внимание на срок хранения товаров и на их маркировку. При выявлении в торговой сети просроченных и негодных к употреблению пищевых продуктов следует обращаться по телефонам Госслужбы: 498-15-01 и 498-15-04.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

ДЛЯ ЮНЫХ ЛЮБИТЕЛЕЙ ЗАЖИГАТЕЛЬНОЙ "ЛЕЗГИНКИ"!

Школа танцев "Лезгинка" города Баку объявляет начало нового сезона. Первое занятие состоится 7-го января 2010 года в 17⁰⁰.

Справки по тел.: 432-92-17

Уважаемые читатели!

В связи с повышением печатных расходов, стоимость одного экземпляра газеты "Самур" с января 2010-года составит 50 копеек.

Обновленный сайт нашей газеты по новому адресу

www.samurpress.net

ждет посетителей.

Qusar şəhərinin yaxınlığında yerləşən Köhnə Xudat kəndində özəlləşdirilmiş 15 sot torpaq sahəsi satılır. Bar verən meyvə bağı var. Qiyməti 15 min manatdır.

Tel.: /050/ 310-61-00, /012/ 569-85-96

ГАФАЛАГ

Кафра	- гьуьльн кьерехда жедай каф
Каь	- дах, буба, чьехи стха
Квалт	- кьве йисан гьер
Кванар	- чьехи гьер
Квегьмир	- куьтIмир, чIуькьмир
Кевисун	- куьрсарун
Кем	- кIуф алай гьуьлут
Кереста	- лат
Киж	- лацу кьван, киреж
Кижрам	- хуьшрекандин муг
Кикай	- кьулан патар
Кикигун	- 1) хьар кутун, 2) кьхин
КикIал	- гьисабдардин куьуьлут кьванер
Килаган	- яд гьидайла кварцин кIаник кутадай пек
Килит	- спорт
КилтIам	- балкIандин кIвачериз ядай галтIам
КилцIам	- рцIам
Киркин	- епинин кIватI (гам храдайла)
Кирцал	- гуьрцел
Китирфан	- яцIу гьал, шаламар куьтIундай еб
Киткинун	- кьудгьунун
КитIи	- куьруь, гьвечIи
Кичар	- чIулав, куьлут емишар жедай тар
Кишер	- шагьматар
Киштегь	- 1) кIар, 2) варданаг
Кугай	- 1) нини, 2) гьуц
Кудрих	- гьвечIи куткун
Кукус	- гьуьлут
Куни	- куьнуь
Кунти	- кьван атIудай нажах

**Кьилепатан Дагьустандин Гелхен хуь-
рйяй гафар кьватIайди профессор Ярали
Яралиев я.**

КЦАРА ЧИЛ УЬЦЕНА

Алай йисан мартдилай инихь КцIар райондин Вурварин хуьре 5 гектардин чкада чил уьцена. 15 кIвалаяй сварар атана. Пешекарри лугьузвайвал, ина чил уьцIуьн давам жезва, гьавилай хуьре яшамшун хаталу я. КцIар райондин талукь комиссияди 15 кIвалин хизанар цIийи кIвалериз куьчарун патал проект гьазурнава. ЦIийи кIвалер эцигун патал хуьре кьилди чка чара авунва. Аниз рехь акьудун, яд ва газ гьун патал гьазурвилер аквазва. КIвалер 2010-йисан гатфариз эцигда.

Самур

ДОРОГИЕ ЧИТАТЕЛИ!

На нашу газету можно подписаться коллективно и индивидуально в любое время года. Годовая подписка составляет 15 манатов.

Редакция готова организовать продажу "Самур"а в любой точке Азербайджана и Российской Федерации. С вопросами можно обращаться по телефону: 432-92-17.

САМУР

Главный редактор
Седагет КЕРИМОВА

Адрес редакции: AZ 1073 Баку, Метбуат проспекти, 529-й квартал, Издательство "Азербайджан", этаж 3, каб. № 101.

www.samurpress.com

админ.сайта: admin@samurpress.com
e-mail: sedagetkerimova@rambler.ru

Расчетный счет

26233080000

Капитал банк г.Баку
1-й Ясамальский филиал
код 200037

ВОИН 130024708

Газета
зарегистрирована в
Министерстве печати и
информации
Азербайджанской

Республики. Рег. № 78

Индекс: 5581

Тираж: 2000

Заказ: 5473

Тел: 432-92-17

НАПЕЧАТАНА В ИЗДАТЕЛЬСТВЕ "АЗЕРБАЙДЖАН"